Број 222 У Новом Саду у среду 8. октобра 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан дванаесте, а недељом заједно с данашњим из недеље и сваке јединице.

Цена је за Угарску на ју̂тарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Појединим ју̂тарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Ју̂тарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 21

Појединим ју̂тарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

(Писмо уредништву „Заставе“.)

III

Јуче су све новине писале: Сигурно ће бити турско-бугарски рат Данас све новине пишу: Сигурно неће бити турско-бугарски рат А нити је сигурно оно што су све новине јуче писале, нити је несигурно оно што све новине данас пишу Већину ратова имали смо онда кад новине нису писале о рату То вам је као са младожењама. Докле год говоре: „ожениће се“, нема ништа, а кад већ сви кажу: Мани га, неће се тај никад оженити, а он одједаред води младу испод руке.

Но док су новине писале о једном рату, било је баталије на другој страни. Отпор је био доста јак По званичним извештајима учествовала је у тој баталији 23. регимента па онда два батаљона 73. регементе, један ескадрон драгонера и силна полиција. Баталија је била у Прагу између Чеха и Немаца, те се умешала полиција и војска. Има силних рањеника и преко 60 заробљених, управ затворених.

Очекују даљу борбу између Чеха и Немаца у Прагу. зато је наређено да буду приправни, осим полиције 1.500 пешака и 500 коњаника

Као што се види лепо се живе и слажу народи у Аустро-Угарској монархији, па нам сад само још требају Босна и Херцеговина, да и оне увеличају слогу. Или су ваљда рачунали у Бечу, да ће нам добро доћи војници из Босне и Херцеговине, да праве међу нами реда Ако је то, онда анексија Босне и Херцеговине још има неки смисла.

Дабогме, наши политичари говоре сасвим друкчије. И Кошут и Векерле па сад и Апоњи, трубе о некој опасној великосрпској пропаганди, па је због тога дошло до анексије Босне и Херцеговине. Министар Апоњи је прекјуче у Јавберењу казао, и то у вези са том пропагандом: „Нас су уверили, да је анексија била потребна“

Ту је Апоњи као напао велико-српску пропаганду, а у ствари је бранио угарску владу, што је пристала на анексију од које нико неће имати хасне. Бајаги, то је морало бити због велико-српске пропаганде

Боже мој! Да има нечег у ствари са том велико-српском пропагандом, много би се мање писало о њој, а много више би се видело Него се види, како је истинита она српска пословица која каже: Кад хоћеш да убијеш некога, најлакше је наћи за то пушку. А још је лакше наћи — узрока Та велико-српска пропаганда је она пушка, онај узрок, да се изврши анексија.

Ја не верујем да паметни људи верују у ту велику српску пропаганду. Али паметни људи се као мало побојавају. Сви ми знамо да је барон Еренталл први донео из Беча вест о великосрпској пропаганди. А бечки листови су одмах почели писати, као су и неки угледни чланови Кошутове странке уплетени у ту велико-српску пропаганду.

И нека сад буде неко ако ме, против анексије Босне и Херцеговине! Одмах ће му довикнути из Беча: Дабогме да си против тога, јер и ти помажеш ту несретну велико-српску пропаганду. Изгледа да чак ни Кошут, ни Векерле ни Апоњи нису сигурни, да им то не довикну.

Паметан је Шваба!

Ја тврдо верујем, и Кошута и Апоњија, па можда и министра-председника Векерла прате данас тајни шпијони, јер је тако време.

Што се тиче нас Срба, нарочито у Новом Саду, ми би могли бити потпуно умирени. Ако сви ти који нас прате имају налог да нас и бране ако нас ко нападне, онда је наш живот сигуран. Штета што „Застава“ не доноси под вести ма ретких личности, које допутују у Нови Сад или оних који су добили нова звања, те би се могло доста о томе писати

Али ми канда и сувише пишемо о оним стварима које су на длану н. пр:

Кад су у Бечу хтели да изађу из ново пазарског санџака, прогласили су одједанпут, да је тамо мир и ред

Кад су хтели да анектирају Босну и Херцеговину, пронашли су, не само велико српску пропаганду, него и то да су се поплашили од ње.

Велика је то несрећа што су људи увели, да човек свачему мора да нађе узрока А још је већа несрећа што су људи увели обичај да о тим бајаги узроцима толико пишу. Што да се испричавамо. Кад неко једе, не треба ништа да каже, кад се жени, зна се зашто је, као што се зна зашто је и то кад неко осваја земље.

Каква велика српска пропаганда! Освајали су и до сад земље без велико-српске пропаганде, освајаће их и од сад без велико-српске пропаганде. Само би добро било о том говорити: Колико су коме та освајања донела добра, а колико зла.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Рат између Турске и Бугарске.

Сви листови признају да у мало што није дошло већ до рата између Бугарске и Турске и што је наступио обрт, највише је заслуга Француске. Бугарски кнез Фердинанд званично се обратио француској влади и изјавио каке хоће да призна да је Бугарска дужна да даде одштете Турској и она хоће да преговара. Француска влада је тада преко турског посланика у Паризу израдила, да је турска влада опозвала одмах позив, да се креће турска војска. Рат је тиме за овај мах отклоњен. Француски листови веле, како се бугарски кнез Фердинанд обвезао, да ће председнику француске републике предати писмену обвезу да Бугарска хоће да мирољубиво реши спор свој са Турском. Но француски листови веле и то, како тиме још се не може узети да је рат отклоњен. Постигло се попуштањем Бугарске за сад толико, да већ није отпочео крвави сукоб на турско бугарској граници. Из Софије јављају, да су тамо већ стигли изасланици Младотурака и да су отпочели преговори. У бугарским и турским листовима изађиће како су Бугарска и Турска против рата, и надају се, да ни влада турска ни влада бугарска неће отпочети непријатељства, већ да ће се преко званичних пуномоћеника упустити у преговоре.

Међутим званична Турска не пориче да се и даље стално оружа. Велики везир на питање страних заступника, отворено је признао кретање турске војске и да Турска ради на војним припремама. Растумачао је, како је то све због маневара, јер рече све једно је за друге државе да ли Турска држи војне маневре малоазијских редифних ревизија, у самој Малој Азији, или ти пак у Европи. Овај одговор великог везира, није се свидео европским дипломатима и нешто им је сумњив. Прво, што сад није време маневрима, а друго, што је много скупље држати маневре са азијском војском у Европи, а не тамо где је та војска т. ј. у Азији. — Из овога изводе да изгледи по мир нису најсигурнији и да је сад почела Турска да лисичи.

Турска и конференција великих сила.

Како из Цариграда јављају велики везир је изјавио да му је из Петрограда и Лондона званично саопштен програм за конференцију великих сила. Велики је везир још изјавио, како турска влада још није заузела своје становиште према том програму, већ ће сазвати ванредни министарски савет турске владе, да то учини. Међутим толико се видело по речима великог везира, да он сумња сад у састанак те конференције европских сила.

Расположење у Србији.

Огорчење у Србији због анексије Босне и Херцеговине продире и у најзабитније крајеве њене. Услед јучерање демонстрације, против аустро-угарских радња, кад су и натписи са тих радња скинути и потопљени у Саву, управа Београдског града забранила је зборове, за које она не подели дозволу. Влада у Србији чини све да узрујаност утиша и не буде изгреда, већ да се мирно сачека успех или неуспех путовања српског министра спољних послова по Европи, па онда да Србија одлучи коначно, шта да уради у корист свог опстанка и своје будућности Изгреди као јучерањи могли би вели, само општој ствари шкодити.

Београдске Српкиње упутиле су три јавна писма женама у Енглеској, Русији, Француској, која ће објавити путем највећих листова тих народа, У тим писмима указују на анексију Босне и Херцеговине и позивају Енглескиње, Рускиње и Францускиње, да и оне буду у помоћи српском народу. — У болничарски курс „Коло Српских Сестара“ уписало се до сада преко 25 стотина жена и девојака из Србије.

Аустријске ратне припреме.

Из Будимпеште стижу гласови, да Аустроугарска чини неке припреме. „Будапешти Хирлап“ пише, да је Аустроугарска приморана на то држањем становништва у Србији. Услед догађаја у Београду, каже, војна власт приморана је, да врши строг надзор на српској граници. Да би се спречило крijумчарење „непријатељске сврхе“, прегледају возове, што долазе из Србије, а такође и путнике. Но то све још не значи, да се Аустроугарска спрема на рат. На граници и у близини ове има више са војничког гледишта важних предмета, који се лако могу уништити и те сада боље чувају. Може да се нађе неко, те да баци у ваздух који мост или разори железничке шине, ако се добро не чувају. Ради тога учињена су нека расположења. Тако „Будапешти Хирлап“ има, како је већ од неколико дана забрањен прелаз пешацима преко железничког моста између Новог Сада и Петроварадина. С обе стране моста стоји војничка стража. На понтонском мосту такође је затворен пут за пешаке, а по мосту иде стража војних морнара. Два монитора дању и ноћу су у приправности. Железничке возове, пре но што ће прећи преко железничког места, официри и војници прегледају, испитују путнике и претражују им пртљаге. Исти лист доноси, како су у недељу на новосадској железничкој станици ухватили две локомотиве, у чијим су колима за угаљ нашли оружја и цебане. Исто су тако ухватили троја железничка кола, која су из Немачке носила за Београд железничких шина и гвоздених делова за мостове. — Прексиноћ је око педесет радника дошло пешке из врдничког угљеног мајдана преко Петроварадина у Нови Сад, да одавде отпутује својим кућа-

ма. Како су ноћу ишли са својим мајданским светиљкама, упадну у очи мрнарима са монитора, те их ови ухвате и доћерају у Нови Сад — Из Дебрецина јављају „Будапештн Хирлапу“, да је ондашње државно порезно звање од ерара добило 8 милијона круна, дотај новац стави у причуву. У случају пак потребе, на вишу заповест, има га исплатити војним заповедништвима. Железничка управа тамошња имала је у недељу поверљиво саветовање У ондашњој пак касарни држе се дневно вежбе машинском пушком, којима руководи један официр, кога су за то нарочито послали из Беча, — „Мађар Тудошито“ пак јавља, да је будимпештанска железничка управа јуче добила налог, да сваког тренутка има у приправности железничких кола за превоз једног војничког кора. На ракошкој станици од јуче стоји 80 возова, спремних за полазак Пред сваким је возом већ заложена локомотива.

Догађаји у Црној Гори.

Јављају са Цетиња, да је председник државног савета, Мијушковић, у нарочитој мисији отпутовао у Петроград — Из Бара пак јављају, да је у недељу у Спижу било великих демонстрација против аустроугарског конзула. Народ је продро у конзулатско здање и хтео да нападне и самог конзула. Тада је дошла војничка посада и растерала свет. На молбу конзулову послате су пред Бар аустријске оклопнице „Надвојвода Фердинанд Макс“ и „Св. Ђурађ“ и 6 торпедњача. Ове су исерцале момчадију и смештени су у конзулату Вест, да су Црногорци продрли у Херцеговину и код Гацкога се побили са аустроугарском војском, како са поуздане стране јављају, није истинита.

Чеси и анексија.

Др. Владислав Пинкас и другови му, посланици на чешком земаљском сабору, поднели су намеснику Чешке интерпелацију у ствари анексије Босне и Херцеговине. Интерпелација се завршује речима: „Јели ц. кр. влада вољна без оклевања поднети скупштини краљевине Чешке на решавање прокламацију и ручна писма Његовог Величанства цара и краља од 22. септембра о. г. о Босни и Херцеговини. У чешкој земаљској скупштини прочитан је протест чешких посланика против анексије Босне и Херцеговине. Тај протест гласи: „Ми заступници чешког народа, изабрани на основу државно-правног програма, протестујемо против анексије Босне и Херцеговине, изјављујући, да је државно правни положај тих земаља имало да реши плебисцитом (народном одлуком) њихово становништво, а не туђа држава грубом силом. Чешки народ не може допустити, да монархија хабсбуршко-лотришка проширује своје земљиште о нашем трошку, евентуално крвљу чешкога народа, чија права на самостални државно правни живот гази и пориче, а народ сам у ропству држи. — Приликом овог догађаја јединственог у светској историји, изјављујемо, да одлучно захтевамо извршење чешког државног права“.

Независна Албанија?

Лист „Глоб“ има вест из Рима, да ће се у Битољу ускоро одржати велика арнаутска народна скупштина Арнаути се спремају, да се на њој прогласе независнима, да образују своју краљевину, а за краља изаберу кнеза од Абруца — Турски званичан лист изјављује, да је та вест потпуно неоснована.

Гарибалдисте и анексија.

Ранији Гарибалди, вођа талијанских Гарибалдиста, упутио је својим присталицама проглас, у коме осуђује анексију Босне и Херцеговине. Каже мањи део Босне и Херцеговине требао би да припадне Црној Гори, а већи део Србији То би била праведна деоба, а тако и народ жели. Што се пак тиче Турске, Гарибалди, држи, да би она требала да објави рат Аустрији. Тада би јој и они притекли у помоћ.

Издавање манастирске земље

Познати листови „Браник“ и „Србобран“ не могу ни дана да живе, а да не лажу. Лаж и клевета то им је храна, од које живе, то им је оружје, којим се боре. Свак, који је пријатељ народу и служи народу, посигурно може знати, да ће га „Браник“ и „Србобран“ оклеветати У сваком народном послу сусрешће се са лажаријама и клеветама споменутих листова. Много, врло много пута им је доказана та гадна им работа али го њима ништа не смета, они лажу и даље. Штета је већ и за мастило, што би се потрошило, да их хватамо у свакој лажи им и предочавамо их српском свету. Ну имају ти листови и тако крупних лажи, тако подлих клевета, да не можемо, а да се не осврнемо на њих.

Значајни успех српске народне радикалне странке, манастирска уредба, велики је трн у оку тим калуђерским пријатељима и заштитницима. „Браику“ и „Србобрану“ више је стало до калуђера, да ови могу рахат живети и расипати народну муку, него до српске цркве, српске школе и сиромашног српског народа. Манастирска уредба крај свију њихових клевета, денунцијација, смицалица ступила је у живот и наш сиромашни народ, што живи око манастира, дошао је до земље, а наше школе, ако Бог да, до знатне потпоре. Ну то не да мира оној вражјој пасмини око „Браника“ и „Србобрана“ Кад већ у својој злоћи не могу друго, а оно дај клеветаји лажи како Несрби, нарочито Мађари, узимају манастирску земљу у закуп. Кажу, Мађари су узели *већину* манастирске земље, па наводе *петнаест* имена! И на први поглед може се видети, како је та тврдња им проста, па и силом срочена лаж Петнаест Мађара узело већину манастирске земље под закуп!

Међутим ми смо се управ потрудили, да извидимо у чему је ствар и каква су она мађарска имена, које „Браник“ и „Србобран“ онако ликујући (у извештаченом ликовању) објављују српском свету Дознали смо, да су они Мађари лицитирали само земљу манастира Грчетега. На лицитацији је изнето *400 јутара* земље тога манастира, а закупило их је *99 закупника* Од ових је *21 Несрбин*, а узели су *око 80 јутара* Уз то још, ту земљу *није хтео да закупи ни један Србин*, јер је златнава и лежи сасвим под Шатринцима где је сам Мађар. — Доста. Остављамо, нека свак сам пресуди, какви су листови „Браник“ и „Србобран“ и какви су људи др. Полит и Светозар Прибићевић

Убиство.

У Ердевику била је 4. октобра о. г. црквена слава. У биртији Ј. Маршала веселила се младеж. У два сахата после поноћи ступи међу њих Ђура Богнер, те онако напит поче младеж узнемиривати у игрању. Кад му је младеж то пребацила, он им одговори да ће он с њима лако свршити Изишавши у двориште опази он да му се неко приближује, те повиче: „Ко сте, не прилазите ми, јер ћете страдати“. У исти мах приступи му Стеван Хегерт, те га батином удари по глави тако, да је онесвешћен пао на земљу. Другови Хегертови Антун Туљачек и Михајло Кедерер, прискоче своме другу у помоћ, те Богнера онако онесвешћеног претуку тако, да је овај од задобивених рана сутра дан издахнуо. Убице су похватане и предане суду.

Изасланство на северни пол са белим медведима.

Јављају из Лондона, да познати власник хамбуршког зверињака Карло Хагенбек намерава, да суделује у изасланству норвешког испитивача северног пола, капетана Амундзена. Изасланство ће се кренути тек 1910. године. Хагенбек је дошао на мисао, да место паса поведе припитомљене беле медведе. Пси нису толико издржљиви као бели медведи, не могу ни да поднесу велику хладноћу, док су бели медведи у оним леденим крајевима код своје куће. По снази један бели медвед вреди колико 18 до 20 паса. Ради свега тога Хагенбек ће повести 6 белих медведа, који ће заменути псе. Он их већ припитомљава и учи и нада се да ће до одређеног времена потпуно их спремити за употребу.

Смрт у рудокопу.

У кречном рудокопу Митемиановом у Деви погинула су 2 радника услед топљења динамита. Та два радника, која су радила у близини тога динамита, погинула су од притиска ваздуха. Лечници нису нашли никаквих телесних повреда. У близини радника било је 25 килограма динамита, али истопљени динамит није учинио никаква квара.

---

850 људи изгорело.

У михиганској држави запалила се једна шума и услед тога изгорела је варош Милерсбург, коју је са свих страна та шума окружавала. Погинуло је 850 људи. У ширини од 100 километара шири се ватра великом брзином. Сви покушаји ватрогасаца, да се ватра локализира (да се ограничи на једно место) остали су безуспешни. Изгореле су многе фармерске породице, (које живе на салашима) од њих је још само пепео остао. Од Меца вароши која је потпуно изгорела, остале су само једне степенице од камена.

Брзојави „Застави“

Стигли 6 октобра.

Аудијенције.

Будимпешта. Аустроугарски посланик београдски данас пре подне поднео је извештај министрима Еренталу и Буријану о догађајима у Србији.

Аустријски министар-председник Бек био је данас у аудијенцији код краља. И угарски министар председник Векерле био је читав сат код краља, а затим се саветовао са министрима Кошутом и Апоњијем.

Турска и Аустро-Угарска.

Будимпешта. Аустро-Угарска и Турска споразумеле су се у питању анексије Босне и Херцеговине.

Енглеска и Аустро-Угарска.

Будимпешта. Енглески краљ послао је аустро угарском владару писмо врло топлог садржаја Признаје да је Аустро-Угарска имала права на окупирану Босну и Херцеговину, али држи да време анексије није добро изабрано

Велико српска пропаганда.

Загреб. Због велико српске пропаганде ухапшени су у Доњем Матцу поседник Алексић, у Броду Новаковић.

Црна Гора и Србија.

Београд. Кад је изасланик кнеза Николе, бригадир Вукотић, стигао овамо, пред хотелом искупила се огромна маса света кличући: Живео кнез Никола! Живели Црногорци! Кад је бригадир обучен у сјајно црногорско одело, сео у кола да пође у двор, омладина је испрегла коње и вукла кола до министарства спољних послова. Силна маса света ишла је за колима кличући краљу Петру и кнезу Николи Вукотић је прво посетио министра-председника, а за тим отишао краљу. Пред двором се искупио силан свет, непрестано кличе и чека да се Вукотић укаже из двора.

Вукотић у апсу.

Београд. Нарочитог изасланика кнеза Николе у Загребу жандари свукли с кола и отерали у полицију, где су га претресли и пртљаг му одузели И ако је бригадир показао своју путну исправу видирану од аустро угарског посланика на Цетињу ништа није помогло. Из полиције се Вукотић жалио телеграфски Еренталу против тог поступка и повреде међународних обичаја Из Бечa је тада наређено да се Вукотић пусти У полицији је био осам сати.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

ПОЗИВ.

Сву ону господу, који су са својим рачунима заостали за време мога гостионичарства у Сремски Карловци, позивам, да ми у року од 14 дана изволе рачуне платити, иако не би морао чинити друге кораке.

С поштовањем
Сава Стојановић-Штука
1378 1 1 у Новом Саду,
бивши гостионичар код Кир Мите
у Сремски Карловци

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.